సమానాంతర రేఖలు

శ్రీ ఆర్. యం. చిదంబరం

టెలిఫోన్ గణగణమంది—

ఓ సీరియస్ కేస్ చూశాక పది నిమిషాల్ క్రితమే తిరిగి వచ్చాను. విసుగ్గా రిసీవరు అందుకున్నాను.

అవతలనుండి కేశవరావు పరిచితకంఠం విన పడింది.

'హల్లో డాక్టరుగారూ! ప్రశాంతంగావున్న సముద్రంలో హఠాత్తుగా తుపాను వీచినట్టు—నిశ్చల జలంలో మట్టిబెడ్డ విసిరినట్టు అయింది నాపరిస్తితి—'

ఆ మాటల్ని జీర్ణించుకోటానికి కాల వ్యవధి యిస్తున్నట్లు కొంతసేపు నిశ్శబ్దం—కేశవరావు తత్వమే అంతే. మొదట్నుంచీ అతనికి కవిత్వమంటే కొంత పిచ్చి వుంది. వీలైనప్పుడల్లా వుపమానాలు జతచేసి వున్న విష యాన్ని డొంక తిరుగుడుగా చెప్తాడు.

'సుందరం నిన్న సాయంత్రం వచ్చాడు. అతను వంటరిగా వస్తే బాగానే వుండును. జ్వరంతో వచ్చి మమ్మల్ని వణకిస్తున్నాడు. మీకు శ్రమ కలిగిస్తున్నం దుకు క్షమించండి. వెంటనే బయలుదేరిరండి. మీకోసం ఎదురుమాస్తుంటాను.'

నవలల్లో మాదిరిగా, జీవితంలో సస్పెన్స్ వుంటేనే కాని రక్తికట్టదు. సుందరం ఎందుకు వచ్చాడు? అతని మనస్తత్వంలో ఎలాంటి మార్పులు వచ్చాయి? ఇలాంటి ప్రశ్నలు బుసలు కొడుతున్న నాగుల్లా తలెత్తాయి. వాటికి సమాధానం వెంటనే లభిస్తే పొంగుతున్న పాలమీద నీళ్ళు జల్లినట్టు ఉత్సాహం, ఆసక్తి నశించిపోతాయి. మెడిసిన్ ఛెస్టు సర్దుకుని అరుగుమీదకొచ్చాను. ఊహాగానంలో మునిగి వున్న డ్రైవరు కాలుస్తున్న బీడీ దూరంగా విసిరివేసి గబగబా వచ్చి డోర్ ఓపెన్ చేశాడు. సుజాత తలుపు వేసుకోటం—నేను బయలుదేరటం—ఒక్కసారే జరి గాయి. కారు దీపాల్లో కళకళలాడుతూన్న వీధు లన్నీ దాటి చీకటిగుండా దూసుకుపోయి కేశవరావుగారి ఇంటిముందు ఆగింది.

తిన్నగా హాల్లోకి వెళ్ళాం. సుందరం ఇంకా వణుకుతూనే వున్నాడు. టెంపరేచర్ 103° వుంది. రుక్మిణి వేడినీళ్ళు తీసుకొచ్చింది. ఇంజక్షనిచ్చాను.

ఎన్నో అనుమానాలూ—ప్రశ్నలూ సమయసందర్భా లకు తలవంచి అణగిపోయాయి. తిన్నగా డ్రాయింగ్ రూంకి వచ్చి కూర్చున్నాను. గోడగడియారం చేస్తున్న చప్పుడు తప్పిస్తే గదంతా నిశ్శబ్దంగావుంది. కేశవరావు నాకేసి వోమాటు తీక్షణంగా చూసి నవ్వాడు.

'నిన్న సాయంత్రం వచ్చాడు. తిన్నగా రాజ మండ్రీనుంచి వస్తున్నాడట—మిమ్మల్ని నిన్ననే పిలు ద్దామనుకున్నాను. కాని అతనే వద్దని వారించాడు. ఎందుకో మిమ్మల్ని చూట్టానికి భయపడుతున్నాడు—' ఎదురుగా వున్న గోడకేసి చూశాను. శ్రీ కృష్ణుడు విజ యుడికి గీతారహస్యం బోధిస్తున్న ఘట్టం చిత్రింపబడి వుంది. అదేరీతిలో సుందరానికి హితబోధ చేశాను.

కామాక్షి గ్లాసునిండా చిక్కటి కాఫీ తీసు కొచ్చి నా ముందర వుంచింది. కళ్ళను నమ్మలేక పోయాను.

'ఆ!... కామాక్షి ఎప్పుడు వచ్చింది?'

'నెలరోజులు దాటుతుంది. మీకు మొదట్లో ఆ విషయం చెబుదామనుకున్నాను. కాని గడిచిన కాలపు సంఘటనలతో మీరు వృథాగా బాధపడతారని వూరుకున్నాను, మీరేవీ అనుకోకండి.'

అతని కంఠంలో క్షమాపణ ధ్వనించింది.

రుక్మిణి అక్కణ్ణుంచి వెళ్ళిపోయింది. ఆమెలో రేగుతున్న అశాంతిని నేను అర్థం చేసుకోగలను.

'సుందరం వున్న వుద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చి ట్రావెలింగ్ ఏజన్సీ తీసుకున్నాడట—వారా నికోమాటు ఇంటిముఖం చూసేవాడట—కామాక్షికి విరక్తి పుట్టింది గాబోలు — ఇక్కడకు వస్తానంది. రుక్మిణి కూడా రమ్మని వుత్తరం రాయమంది—ఆమె యిక్కడకువచ్చాక అతనికి రెండుమూడు త్తరాలు రాశాను. అవన్నీ నాకే తిరిగివచ్చాయి. అతనిజాడ ఏవీ తెలియదు. ఏజన్సీ పనిమీద వూళ్ళమ్మటపడి తిర గటంవలన ఆరోగ్యం చెడిపోయిందన్నాడు—'

'ఉన్న వుద్యోగం ఎందుకు వదులుకున్నాడు?'

చేతిలో వెన్న వుంచుకుని నెయ్యికోసం వూరంతా తిరిగినట్టు సుందరాన్ని బాగా తెలిసివుండికూడా ఆ ప్రశ్న వేయటం తెలివితక్కువే—

‘అదే సమాధానం రాని ప్రశ్న—అతనికీ, మేనేజరుకూ ఏవో మనస్పర్థలు వచ్చాయట—తప్పని సరైందట—’

‘సరే!...తరువాత చూసుకుందాం. కామాక్షిని పంపండి. మందిస్తాను. రేపు వుదయానికి తగ్గుముఖం పడుతుంది.’

కామాక్షి వెనకాలసీట్లో కూర్చుంది. కారు బయలుదేరింది. చీకట్లోనుంచి వెలుగులోకి గాబోలు! ఆమెను ఎన్నో అడగాలనుకునే రమ్మన్నాను. కాని నాలుకదాకా వచ్చినమాటలు జన్మస్థానాన్ని వెదుక్కుంటూ తిరిగిపోయాయి. ఏవో అగ్నిజ్వాలముందు నిలబడినట్టు భయం.

పావుగంటలో ఇల్లు చేరుకున్నాం. డిస్పెన్సరీ తెరిచి మందు కలిపిచ్చాను.

‘కామాక్షి!...చాలా చిక్కిపోయావు సుమా! అసలు నువ్వివూరు వచ్చినట్టే తెలియదు. చూడ్డానికి వచ్చేదాన్ని...ఈమధ్య జబ్బుపడ్డావా ఏం?’ అని కుశలప్రశ్నల రీతిలో సాగించింది సుజాత—ఆమెకేసి చూశాను, జ్యోతుల్లో వెలుగుతగ్గింది. చందమామ పేలవంగా నవ్వాడు. ఎర్రగావున్న పువ్వులు మాధుర్యాన్ని కోల్పోయి వాడిపోతున్నాయి. ఇద్దర్నీ ఏకాంతంగా మాట్లాడుకోనిచ్చి మేడమీదికి వెళ్ళిపోయాను. వాళ్ళు ఏం మాట్లాడుకున్నది నాకు తెలియదు. పది నిమిషాలు గడిచాక కామాక్షి సన్నగా ఏడవటం వినిపించింది. ఏదో తప్పిదంచేసినట్టు బాధపడ్డాను—ఓదార్చుదామని నాలుగైదుసార్లు చివరి మెట్టువరకూ వచ్చి తిరిగి వెళ్ళిపోయాను.

నాన్నగారూ!...కామాక్షి వెళుతుందిట—’ అనరిచింది సుజాత.

‘కార్లోవెళ్ళు—రేపుదయం ఎలావున్నదీ ఫోన్ చెయ్యమను. అవసరమైతే వస్తాను.’ అన్నాను. ఆమె నమస్కరించి కదలిపోయింది.

‘అమ్మాయీ! కామాక్షి ఎందుకేడుస్తోంది?’

‘అంతా, తన సంసారపు గొడవలు చెప్పుకునే.—ప్రతి మనిషీ కొన్నికలలు కంటాడుట—అవి యధార్థం కాకపోతే ఏడుపే మిగులుతుంది ... అయినా నాన్నగారూ! ఈ విషయంలో మీరెందుకు తల దూర్చారు? ఎవరి ప్రాప్తం వారిదని వూరుకోవలసింది.’ తలవంచుకున్నాను. సుజాతకూడా నన్ను నిలదీసి అడిగింది.

స్త్రీలకూ, రహస్యాలకూ శత్రుత్వం వుంది. కామాక్షి తన వ్యథలు సుజాతతో చెప్పుకుందంటే ఆశ్చర్యంలేదు. కాని నేనే అడిగివుంటే సరైన జవాబు రాకపోయేదేమో!...అద్దంలో ముఖం కనిపించింది. కళ్ళల్లో రెండు నీటి చుక్కలు. అవును. అపనిందంతా నాతలమీద వేసుకున్నాను.

అయిదారు సంవత్సరాల క్రితం సుందరం బి. ఏ. సీనియర్ చదివేవాడు. ఇంటి కెదురుగా వుండటంవలన అతన్ని పరిశీలించే అవకాశం దొరికింది. భవిష్యత్తులోకి తొంగిచూసే శక్తి వుందేమో కాని షార్టుహాండు-టైప్ రైటింగ్ నేర్చుకోటం మొదలుపెట్టాడు. కేవలం బి. ఏ. చదవటం నేతిబీరకాయలాంటిదని ఉపమానాలలో వర్ణించి చెప్పేవాడు. అంతవరకూ బాగానే వుంది. కాని నెలకు పట్టుమని పదిరోజులైనా క్లాసుకు వెళ్ళేవాడుకాదు. కారణ మేమిటని ప్రశ్నిస్తే చిత్రమైన సమాధానాలు చెబుతాడు. ఓనాడు వంట్లో బాగాలేదంటాడు. మరోనాడు నిద్రనుంచి మేల్కొనేసరికే ఏడైందంటాడు. చివరకు, అతని జవాబులు విని విని, అలసిపోయి నేను చేసుకున్న నిర్ణయం యిది. అతను వాస్తవిక పరిస్థితుల్ని ఎదుర్కోలేక తప్పించుకోటానికి తన చుట్టూ ఇనుపకోటలు సృష్టించుకుని, ఏవేవో కలలుకంటూ ఊహాప్రపంచంలో-గాలిలో వ్రేలాడుతున్న స్వర్గంలో విహరిస్తూ కాలం గడుపుతూ తన్ను తాను మోసం చేసుకుంటున్నాడని. తన చర్యల్ని సమర్థించుకోటానికి అతను కల్పించుకునే కారణాలు విచిత్రంగా వుంటాయి. పరీక్షలు దగ్గర కొస్తున్నా అతను ఏమీ చదివేవాడుకాదు. అర్థరాత్రి సినిమారోడ్డు దగర నిలబడి ఆకాశంకేసి చూస్తూ ఏదో ఆలోచిస్తూ ఖగోళశాస్త్రజ్ఞుడులా నిలబడేవాడు.

‘ఏవయ్యా! ఏమిటిది! ఇలా బాధ్యత గుర్తించకుండా చదువూ సంధ్యా లేకుండా తిరుగుతున్నావు?’ అనడిగాను.

‘ఏం చెయ్యనండి! పక్కింట్లోవున్న ఆ విధవరాలు సంగతి మీకు బాగా తెలుసుగా! ఆమె వుదయం నాలుగు గంటలనుండి, రాత్రి పదకొండువరకూ అరుస్తూ సణుగుతూ, ఎవరెవర్నో తిట్టిపోస్తూ కాలం గడుపుతోంది. ఇంక చదువుమీద నాకెలా శ్రద్ధ కలుగుతుంది చెప్పండి!’

అదీ అతని సమాధానం-దాన్ని ఏ విధంగా ఖండించాలోకూడా తెలియదు. ఇది కేవలం ‘ఎస్కేపిజం’ అయితే ఎంతకాలం యిలా తప్పించుకు తిరగ్గలడని?...

అతని తెలివి తేటలు అడవి కాచిన వెన్నెలలా వృథాకావటం నన్నెంతో బాధించింది. ఏ మానవుడూ పుట్టుకలోనే నిశ్చితమైన మనస్తత్వం కలిగి వుండడని, అతని చుట్టూవున్న వాతావరణమే మంచిచెడ్డలు, గుణగణాలు నేర్పుతుందని అంగీకరించినప్పుడు, ఆ మనస్తత్వాన్ని తగిన రీతిలో మార్చటంకూడా మన చేతిలో

వుందని అంగీకరించాలి. అడవిలో మదించి తిరుగుతున్న ఏనుగునుపట్టి తీసుకొచ్చి సరైన మార్గంలో తరిఫీదు చేశాక మానవజాతికి ఎంతో వుపకారం చేస్తోంది. దొంగను, హంతకుడిని ప్రయాసకోర్చి సరిదిద్దటం గగన కుసుమం కాదు. అయితే ఈ మార్పుకు చాలా సమస్యల్ని ఎదుర్కొని ధైర్యంగా నిలబడవలసివుంది. ఇలాంటి ఆలోచనలే నన్ను చుట్టుముట్టాయి. సుందరాన్ని సరైన మార్గంలో వుంచేవారుంటే అతను బాగుపడతాడని నిర్ణయించుకున్నాను.

కామాక్షి తండ్రికి నామీద గౌరవంవుంది. చాలా విషయాల్లో అతను నా సలహా తీసుకునేవాడు. రుక్మిణి పెళ్లి అయిందనిపించేసరికి అతని తలప్రాణం తోకకొచ్చింది. రెండో కూతురు పెళ్లి జరిపించటమెలాగన్న దిగులు అతన్ని వేధించసాగింది.

కామాక్షి తెలివైంది. స్కూలుఫైనలు వరకూ చదువుకుంది. ఎక్కడో ఆకాశంలో దాగివున్న రహస్యాల్ని శోధిస్తున్నట్టు తీక్షణమైన కళ్ళు. శిఖరం మీద నిలబడి అఖాతాన్ని వెక్కిరిస్తున్నట్టు చిరునవ్వు-

నాముందు రెండుశక్తులు నిలబడివున్నాయి. ఒకటి సూర్యచంద్ర గోళాల్లో వుండగలిగిన రహస్యాల్ని సహితం శోధించకలిగింది. రెండోది అణుశక్తి తనలో వున్నా సద్వినియోగం చేసుకోలేక తాడుతెగిన గాలిపటంలా ఎగురుతున్నది. రెండింటినీ పరిశీలించాక, సుందరానికీ, కామాక్షికీ పెళ్ళిజరిగి తీరాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

ఆ మర్నాడే సుందరం మావయ్యతో ఈ విషయం కదిపాను. ఆసమయానికి కేశవరావు అవూళ్ళోనే వున్నాడు. కామాక్షి తండ్రి సుందరాన్నిగురించి దర్యాప్తుచేసి పెదవి విరిచాడు. అతనికి ఆస్తిలేదు-- వుద్యోగంలేదు. స్థిరత్వంలేదు. గాలి ఏదెసగావీస్తే పడవకూడా ఆదెసగా పరుగెడుతుంది. సుందరం మావయ్య కొంత కట్నంయివ్వనిదే పెళ్ళిజరగటానికి వీల్లేదన్నాడు. అది సమంజసమే ననిపించింది. సుందరం ధర్డుఫారం చదువుతుంటే అతని తలిదండ్రులు ఒకరితరువాత మరొకరు కన్నుమూశారు. అతన్ని ఆదరించి చదివించింది మావయ్యే - ప్రతిఫలం కోరటంలో తప్పేముంది? సుందరం ప్రకృతిని బాగా అర్థంచేసుకున్న వారెవరూ అతను ఈ యీ పరిస్థితుల్లో, ఇలా యిలా ప్రవర్తిస్తాడు అని సిద్ధాంతీకరించలేరు. పెళ్ళై విడిపోయాక మావయ్య ఋణంతీర్చుకుంటాడని నమ్మకమేమిటి?......చివరకు అందర్నీ ఒప్పించి శుభకార్యం పూర్తయిం దనిపించేవరకూ నాకు నిద్రపట్టలేదు. బి. ఏ. పూర్తికాగానే సుందరానికి మంచి ఉద్యోగం దొరికింది. కామాక్షిని వెంట బెట్టుకుని వెళ్ళిపోయాడు. మానవజీవితాలమీద కొనసాగిస్తున్న ఈ ప్రయోగం ఎంతవరకూ విజయవంతమవుతుందో!

కాని—

నా సిద్ధాంతాలు కేవలం వూహామాత్రమైనవని కాలం నిరూపించసాగింది. ఎంతగానో గౌరవించి ప్రేమించిన సుజాతకూడ నన్ను నిలదీసి అడిగేసింది. ఏడాది గడిచాక నేను టౌన్‌లో ప్రాక్టీసుపెట్టాను. అవూళ్ళోనే కేశవరావు స్టేట్ బాంక్‌లో పనిచేస్తున్నారు. కామాక్షినిగురించిన వార్తలు అప్పుడప్పుడు చెవిన వేస్తూండేవారు.

ఓనాడు ఆమె వ్రాసిన ఉత్తరం చదివి వినిపించాడు.

'ఈమధ్య నేను జీవితానికి రెండుప్రక్కలు వున్నాయని అర్థంచేసుకున్నాను. ఒకమనిషి మరో మనిషిమీద ఆధారపడటం కాని—ఒకర్ని చూసి జడుసుకుని తన స్వాతంత్ర్యాన్ని, స్వేచ్ఛను న్యాయబద్ధమైన వాంఛల్ని అణచుకుని బ్రతకటం గాని ఎంత తెలివితక్కువ! ఈ మధ్య మధ్యాహ్నం పూట టైప్ రైటింగ్ నేర్చుకుంటున్నా!...

ఆ తరువాత అత నేం చదివింది నాకు తెలియదు.

నాలో నేనే అనుకున్నా: 'అయితే అతను మారలేదు.'

ఒక వ్యక్తి తన్నుతాను అసహ్యించుకున్నాడంటే, నిరాశావాద ధోరణిలో పడ్డాడంటే ఆ వ్యక్తిలో ఏదో లోపం వుందన్నమాట!

కిటికీలోంచి రివ్వున ఓ గాలి కెరటం, లోపలకు ప్రవేశించింది. టేబిలుమీదున్న కాగితాలు ఎగిరిపోయాయి. అవి ఎంతదూరం వెళ్లిగలవని వెనక్కి తిరిగి చూశాను; సుజాత అవన్నీ తీసుకొచ్చి తిరిగి టేబిలు మీద వుంచింది.

నేను సైకాలజీగురించి వ్రాస్తూన్న పుస్తకం తాలూకు పేజీలు అవన్నీ, వివిధమన స్తత్వ శాస్త్రజ్ఞులు వ్రాసిన విషయాల్ని ఒకచోట చేర్చి, నేను గడించిన అనుభవాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని కొన్ని క్రొత్త సంగతులు ప్రతిపాదించాలని నేను చేస్తున్న నిరంతరకృషి- సుందరం గుర్తుకురాగానే ఉద్రేకంలో ఆ పేజీలన్నిటినీ చించివేశాను. ఆరేళ్ళ కాలపరిమితిలో ఒక వ్యక్తిని అర్థంచేసుకోలేని నేను ఓ బ్రహ్మాండమైన పుస్తకంవ్రాసి లోకాన్ని మోసగించటానికి ప్రయత్నించటం! హాస్యాస్పదం— 'నాన్నగారూ' ఒంటిగంట కావస్తూంది. పడుకోండి.' అంది సుజాత.

మర్నాడు ఉదయం లేవగానే మొహమైనా కడుక్కోకుండా 'సుజాతా! ఏమైనా కాల్ వచ్చిందా?' అ నడిగాను.

కేశవరావుగారు ఫోన్ చేశారు. సుందరానికి జ్వరం నార్మలుకు వచ్చిందట—మీరు రానవసరం లేదన్నాడు.'

నాలుగైదురోజులు గడిచి పోయాయి. ప్రతి క్షణం ఓ యుగంలా—కొన్ని టన్నుల బరువును మోస్తున్నట్టు బాధపడుతూ గడిపాను. కేశవరావు వస్తాడనుకున్నాను—రాలేదు. కనీసం ఫోన్ చెయ్యనైనా లేదు, 'ఒకరి కర్మకు మరొకరు బాధ్యులు కార'ని విశ్వసించే అతను కూడా ఈవిషాద మంతా నేనే కలిగిస్తున్నానని అసహ్యించుకుంటున్నాడు. కామాక్షి జీవితం యిలా వికసింపని పుష్పంలా తయారవుతుందని నాకు మాత్రం ముందుగా ఏం తెలుసు? ఆ సాయంత్రం ఇంటికి రాగానే సుజాత రెండు విషయాలు చెప్పింది.

'మధ్యాహ్నం మీకోసం ఎవరో స్నేహితుడు వచ్చాడు. మళ్ళీ సాయంత్రం వస్తానన్నాడు. అరగంటక్రితం తను వస్తున్నానని సుందరం ఫోన్ చేశాడు,'

రెండోవార్త కొంచెం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

మరో అరగంటకు ఆ స్నేహితుడు రానే వచ్చాడు—అతని పేరు కైలాసం—సుందరం, అతనూ ఒకేకంపెనీలో పనిచేసేవారు. మావయ్యకొడుక్కి పెళ్ళిట అందుకుని వచ్చాడు.

స్నేహధర్మం పాటించి, ఓ మారు చూసిపోదామని వచ్చాడు. 'అన్నట్టు సుందరం మా కంపెనీలో ఉద్యోగానికి విడాకు లిచ్చి వెళ్ళిపోయాడు-ఆ సంగతి మీకు తెలుసా? అతను ప్రస్తుతం ఎక్కడ వున్నదీ కూడా తెలియదు.'

సుజాత రేడియో వింటున్నట్టు నటిస్తూ మా సంభాషణవైపే ధ్యానాన్ని కేంద్రీకరించింది.

'అతను యిక్కడే నిరుద్యోగిగా వున్నాడు. చూడు కైలాసం!...నువ్వు తెలివైనవాడివి. పరిస్థితుల్ని అర్థం చేసుకోటంలో నీకు సూక్ష్మబుద్ధివుంది.'

'పెద్ద పీఠికే వేస్తున్నారు!' అంటూ అడ్డం తగిలాడు.

'సుందరం చిత్రమైన మనిషని నువ్వుకూడా గ్రహించి వుంటావు. అతన్ని గురించి నువ్వు చేసిన రిసెర్చి ఏమిటి?'

'డాక్టరుగారూ! ముసుగులో గుద్దులాట ఎందుకు? అంతా వివరిస్తాను-'

సుజాత వంక చూశాను. సగం పూర్తయిన సైకాలజీ పుస్తకాన్ని అక్కడక్కడా చదువుతోంది.

'అతనూ, నేను చాలా దగర స్నేహితులం. తన వ్యక్తిగత విషయాలు అనేకం నాతో చెప్పుకుని ఏడ్చేవాడు. కాని చిత్రం ఒక్కటే! ఒకనాడు చెప్పిన అభిప్రాయానికి, మర్నాటిదానికీ ఎక్కడా సంబంధం వుండేదు. తను చదువుకున్న అమ్మాయిని చేసుకోవాలనుకున్నాడని, మీరు ఆలోచించుకోనివ్వకుండా ఎవతెనో మెడకు తగిలించారన్నాడు. పెళ్ళిచేసుకోటం పెద్ద పొరపాటంటాడు. దాని మూలంగా స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు నశించిపోతాయి. దానిసకం కె హీనంగా బతుకుతున్నాడట-'

'అంటే ఎంతవరకూ చదువుకుని వుండాలని అతని వుద్దేశం' అనడిగింది సుజాత—

'అది నాకు తెలియదు. మొత్తానికతనికి సంసార జీవితం కరక్కాయ నములుతున్నట్టే వుంది. చెప్పాలంటే భారతమంతకథ వుంది. మా కంపెనీ మేనేజరుగారమ్మాయి అప్పుడప్పుడు ఆఫీసుకు వస్తూండేది. అతన్తో మాట్లాడుతుంది. మరొకరివంక కన్నెత్తి అయినా చూడదు. ఇదంతా గమనిస్తున్న ఆఫీసు సిబ్బంది పుకార్ల మీద పుకార్లు లేవదీసింది. కొందరు వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించుకున్నారన్నారు. సుందరంతాలూకు తెలివితేటలు, అందచందాలు ఎవరైనా ఆకర్షిస్తాయని సిద్ధాంతీకరించారు. ఓ నాడు సుందరాన్ని పిలిచి మందలించి జాగ్రత్తగా మసలుకోమన్నాను. అంతవరకూ వస్తే ఆమెను చేసుకోటానికి సిద్ధమేనన్నాడు - ప్రస్తుతం వున్న పెళ్ళాన్ని తను కోరి చేసుకోలేదని, ఆమెకు విడాకు లివ్వటంలో ఎంతమాత్రం పొరపాటులేదని వాదించాడు. అంతపని చేస్తాడనే నా భయం. అతన్ని విశ్వసించలేం. ఉన్నట్టుండి మేనేజరుకూ అతనికి ఓనాడు పెద్ద వాగ్వివాదం జరిగింది. మాటలు గౌరవ మర్యాదల్ని అధిగమించి దొర్లిపోయాయి. మరుక్షణం రాజీనామా కాగితం అతనిముందు విసిరేశాడు. మేనేజరుగదికి పక్కనే వున్న గుమాస్తా, దానికంతకూ కారణం అతని దుష్ప్రవర్తనేనని మేనేజరుగారమ్మాయిపేరు నాలుగైదుసార్లు దొర్లిందని అన్నాడు. దాంట్లో ఎంతవరకూ నిజం వుందో తెలియదు మరి—' సుజాత రేడియో కట్టేసి మా కెదురుగావున్న కుర్చీలో కూర్చుంది. 'తరువాత ఏదో ఏజన్సీ తీసుకున్నాడు. పది రోజులు పోయాక అదికూడా వదిలేశాడు. అంతే కాదండోయ్! సింహాచలం కొండలమీద పదిహేనురోజులు గడిపాడట—ఎందుకని అడిగాను—ఏకాంతంలో తియ్యదనం ఎలా

వుంటుందో రుచి చూడాలనుకున్నాడట—అందుకని, అందరికీ దూరంగా వుండాలని ఈ ప్రయోగాలు చేస్తున్నాడు.

'అక్కడైనా సుఖం దొరికిందా?'

'అదే లేదంటాడు. ఇంక సన్యాసం పుచ్చుకుని చూడాలని వుందట—ఏ, దగ్గర్నించి, జడ్ వరకూ వున్న వుద్యోగాలు చూడటం పూర్తయింది. ఇంక మిగిలేదేముంది?'

'వట్టి అబద్ధాలకోరు' అంటూ పళ్ళు పటపట కొరికింది. కామాక్షి నిలిపిన కన్నీరు ఆమెలో ఇంకా ఇంకిపోలేదు. స్త్రీలకు సహజంగా వారి జాతిమీద సానుభూతి వుంటుంది.

'అమ్మాయి! అదే పొరపాటు! అతను అబద్ధాలు చెప్పడంలేదు. స్వలాభంకోసం నిజాన్ని కప్పిపుచ్చి చెప్పేదే అబద్ధం—అతని ఆలోచనలు అలాంటివి.'

'చాలు నాన్నగారూ! మీ నిర్వచనాలు పుస్తకాల్లో వ్రాసుకోండి; ప్రచురించండి; వేలకు వేలు కాపీలు అమ్మండి; అంతేకాని అమాయిక జీవులమీద రుద్దకండి.'

సుజాత లాజిక్ చదవటం తప్పేమోననిపించింది.

సుందరాన్ని కాషాయ వస్త్రంలో, కమండలం పాదరక్షలతో సన్యాసిగా వూహించాను. తల గిర్రున తిరిగింది.

'నేను వస్తానండి. కొత్తవూరు కనుక వాళ్ళు అలస్యమైతే నా కోసం కంగారు పడతారు.' అంటూ అతను నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడు.

'అయితే నాన్నగారూ! అంతా విన్నారు కదా! ఏమంటారు?'

సమాధానం చెప్పాలనుకున్నాను. మాటలకంటె ఆలోచన లోతైనది. మనం తెలుసుకున్న విషయాలు ఇతరులకు చెప్పలేం—మనిషిని మనిషి పూర్తిగా అర్థం చేసుకోలేడు. వ్యాధిచిహ్నాన్ని బట్టి వ్యాధిని నిర్ణయించినట్టు, ప్రవర్తననుబట్టి మన స్తత్వాన్ని నిర్ణయించవలసి వుంటుంది. అలా నిర్ణయించినా దానికి స్థిరమైనరూపం వుండకపోవచ్చును. ఆత్మలో వున్న భావాల్ని తెరచిచూడగల యంత్రం వుందే? ఒకకాలంలో దివ్యంగా ప్రకాశించిన భవనం తాలూకు స్తంభాలు—మిగిలిన అస్తిపంజరాలు—పురోగమనమో—తిరోగమనమో అర్థం కాదు. అంతా స్వప్నసమానం కాకపోతే ఏమిటీ వేదాంతం! నీటిచుక్కలు సముద్రంలో కలుసుకుంటాయి. కాని కలిసి ప్రయాణం చేస్తున్న విభిన్న హృదయాలు ఎక్కడ కలుసుకుంటాయి?

'సుజాతా! నీకు వేళాకోళంగానే వుంటుంది — అయినా చెప్తాను. సుందరం జీవించటం మానుకుని జీవితాన్ని గురించి ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడు. అదే అతనుచేసిన మొదటి పొరపాటు. నలుగురితో కలిసి మెలిసి తిరుగుతూ వాళ్ళ అభిరుచుల్లో భాగం పంచుకుని అందులో వుండే తియ్యదనాన్ని ఆస్వాదించగలిగిన వ్యక్తి మందలో మేకలా—వెయ్యి కెరటాల్లో ఓ కెరటంలా కాలం గడిపేస్తాడు. అతన్లో అసంతృప్తి — మూగవాంఛలు — చీకట్లో చేతులు అటూ యిటూ వూగించటం — వుంపవు — సుందరం అందుకు విభిన్నమైనవాడు కాడు. కామాక్షి అతన్ని సరిదిద్దుతుందనుకున్నాను. కాని కామాక్షి కూడా అలాంటిదేమో నన్న భయం కలుగుతోంది. రెండు సమానాంతర రేఖలు ఎక్కడా కలుసుకోవు.'

సుజాత నన్ను హేళనచేస్తూ పకపక నవ్వింది.

'ఎందుకు కలుసుకోవు?...ఇన్‌ఫినిటీలో కలుసుకుంటాయని మీ శాస్త్రం ప్రతిపాదిస్తోందిగా!'

తలుపు కిర్రుమంది. సుందరం వచ్చి నమస్కరించాడు.

వ్రాస్తున్న పేజీలను ఓమూలవుంచి ఎదురుగా కూర్చోమన్నాను.

'ఏమోయ్! కులాసాగా వున్నావా? ఏమిటి సంగతి?'

అతను నాలుగైదు నిమిషాలు తల వంచుకుని కూర్చున్నాడు. అతనికి నేనంటే భయమని కేశవరావు ముందే చెప్పాడు.

'డాక్టరుగారూ! మీరు నన్ను క్షమించాలి.' అంటూ ప్రారంభించి రెండేళ్ళ తన జీవితక్రమాన్నంతా మామూలు ధోరణిలో వర్ణించాడు. అంతా వింటూ కూర్చున్నాను. చివరకు, తన తప్పేమీ లేదని అంతా పరిస్థితుల ప్రాభవమని తేల్చాడు. ఖూనీచేసి 'అలా చేయమని నా నొసటిన రాసివుంటే దాన్ని మార్చటం ఎవరితరం?' అన్నట్టుగావుంది.

అతనికి మళ్ళీ హితబోధ చేయనారంభించాను, మౌనంగా విన్నాడు 'డాక్టరుగారూ!...నా ప్రవర్తనకు సిగ్గుపడుతున్నా—గడచినదంతా మర్చిపోండి—ఇకముందు బుద్ధిగా నడచుకుంటాను. ఓ ఉద్యోగం చూపెట్టండి. అదే చాలు!' అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడవనారంభించాడు.

టెలిఫోన్ గణగణమంది.

అవతలనుండి నా మిత్రుడొకడు మాట్లాడాడు.

'మా కంపెనీలో టైపిస్టు కావాలి. మీ ఎరిగినవారికి ఎవరైనా ఖాళీలు వుంటే చెప్పమన్నారుకదా-అందుకని తెలియజేస్తున్నా—ఇప్పటికే డజనుమంది ఇంటర్వ్యూకి వచ్చారు. మీ తాలూకు ఎవరైనా వుంటే రేపు పన్నెండు గంటలలోగా రమ్మనండి. ఆ తరువాత నేనేం చెయ్యలేను.'

వెదకుతున్న తీగ కాళ్లకు చుట్టుకున్నట్టయింది. ఆయన్ని అభినందించి రేపు ఉదయం ఓ టైపిస్టును పంపిస్తానన్నాను.

సుందరం సంగతులు తెలుసుకుని సంతోషించాడు. అడ్రసు వ్రాసుకున్నాడు. నా కెదురుగా కూర్చుని అప్లికేషన్ వ్రాశాడు.

కృతజ్ఞత చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. సుందరం మారాడు.

కాని అతన్ని మార్చింది కామాక్షి కాదు.

ఆరాత్రి తృప్తిగా నిద్రపోయాను.

మర్నాడు మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు కంపెనీ మేనేజరుకు ఫోన్ చేస్తే సుందరం అక్కడకు వెళ్లలేదని తేలింది.

కేశవరావుకు ఫోన్ చేశాను.

'సుందరం నిన్న సాయంత్రం ఇల్లువిడిచి పెట్టాడు. మళ్ళీ తిరిగిరాలేదు. అతనువస్తాడని నమ్మకం నాకు లేదు. మీ అభిప్రాయం అడగటంకూడా నాకిష్టంలేదు. జరిగింది జరిగిపోయింది. నల్లకుక్కను గంగలో ముంచితేమాత్రం గోరూపంవస్తుందా? పాపం, కామాక్షినిగురించి మీరు బాధపడకండి. ఆమె తన బ్రతుకు తెరువు తను చూసుకుంటుంది. నమస్తే!'

'నీకూ నాకూ సంబంధం నాస్తి' అన్నట్టు సమాధానం!

అతనికోసం ఎక్కడని వెతకను? మళ్ళీ పలాయనంచిత్తగించి వుంటాడు. ఎప్పుడైనా వస్తాడు. కన్నీరు కారుస్తాడు. ఆమర్నాడే అదృశ్యమవుతాడు! ఛీ! ఇంతకంటె అతను బలవంతంగా చస్తేనే బాగుండునని పించింది. ఈసారు బోతుతత్వం మొదట్నుంచీ వేళ్ళు పాతుకుపోయి అతన్ని ముంచివేసింది. ఇంకదాన్ని సరిదిద్దటం ఎవరితరమూ కాదు...గబగబావెళ్ళి సగం పూర్తయినపుస్తకం తాలూకు పేజీలన్నీ ఒక్కొక్కటే చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చించివేశాను. చిత్తుకాగితాలబుట్ట నిండిపోయింది. వికటంగా ఓమారు నవ్వుకున్నాను. అవును—ఓటమి—సిద్ధాంతాల సమన్వయంలో ఓటమి; విడ్లర్—బ్రౌన్—రస్సెల్—వీళ్ళందరూ ఏంసాధించారో నాకు తెలియదు. కాని నేనుమాత్రం చీకటి కోణంలోకి విసిరి వేయబడ్డాను.

మహాసముద్రాన్ని సురక్షితంగా యీదేసి అవతలి గట్టు చేరుకోవాలని సంకల్పం. కబళించటానికి ఎగిరి పడుతున్న అలలు ఎదురొక్కకూడదు. సుడిగుండాలు వుండకూడదు. అనుమానం—అందరానిపండుకోసం ఆకాశపు టంచులు అందేవరకూ ఎగరటం కామాక్షిని సుందరం అసహ్యించుకోటానికి కారణాలుగా వూహించవచ్చు. ఒకవ్యక్తిని మరో వ్యక్తి ద్వేషించటానికి స్వల్ప విషయాలు చాలు. కామాక్షి అనుసరించిన నిశ్చల సంప్రదాయాలకూ, క్షణక్షణానికి రంగులు మార్చుకుంటున్న అతని ప్రవర్తనకూ పొత్తు కుదరదేమో—కామాక్షి భర్తను దైవంగా పూజిస్తే అతను ప్రేమదేవతగా స్వేచ్ఛ ప్రకటించదమన్నాడేమో!

అయిదారు రోజులుగడిచాక ఓమిత్రుడికి వీడ్కోలివ్వటానికి స్టేషనుకు వెళ్ళాను. అక్కడ కైలాసం కనిపించాడు. రైలు కదులుతుంటే మాముందునుంచే గబగబా ఓ సన్యాసి పరుగెత్తుకెళ్ళి కంపార్టుమెంటులో జొరబడ్డాడు. సుందరం! సుందరం అంటూ పరుగెడుతున్న రైలుతో వెర్రిగా అరుస్తూ పరుగెత్తాను. రైలుమాత్రం ముఖంచిట్లించి పెద్దగా అరచి పొగలో ముంచివేసి దూరంగా వెళ్ళిపోయింది.

అయితే ఇంక కామాక్షి ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది.

'కైలాసం! చూశావా! సుందరం సన్యాసం పుచ్చుకున్నాడు. ఆనాడు హాస్యానికన్నమాట నిజమైంది.'

'అబ్బే! అతను సుందరం కాడండి' అతనెవరో నేను జాగ్రత్తగా చూశాను. మీరు పొరబడ్డారు.'

'కాదు......కాదు... నేను సరిగా చూశాను. నా కళ్ళు నన్ను మోసగించలేవు.' అనరిచాను ఆవేశంతో. కామాక్షినిగురించి ఆలోచించలేకపోయాను.

'అబ్బే! ... మీకు మతి భ్రమించివుండాలి. ...అయ్యో! ఏమిటిది!' అనరిచాడు కైలాసం.

తల గిరగిరా తిరిగింది. కళ్లు చీకట్లు కమ్మాయి.

రైలు చక్రాలకింద.........అయ్యో!......
ఆ తరువాత ఏం జరిగిందీ నాకు తెలియదు.